

Pesticidhandlingsplan

Kommunale arealer - Ishøj Kommune

Status og plan for reduktion og udfasning af pesticider i Ishøj Kommune

Marts 2021

Indhold

Marts 2021	1
Baggrund	3
Formål.....	3
Målsætning.....	4
Arealer omfattet af pesticidhandleplanen	4
Forpagtede landbrugsarealer og nyttelhaver.....	5
Ukrudt på belægninger.....	5
Invasive arter	6
Bekæmpelsesmetoder til ukrudt på belægninger	7
Forebyggelse af ukrudt på belægninger	7
Kvalitetskrav	7
Historik	8
Status.....	8
Handleplanens aktiviteter og retningslinjer for afvikling af pesticider på kommunale arealer	10
Handling	10
Retningslinjer:.....	10
Handleplanens konsekvenser	10
Økonomi	11

Pesticidhandleplan for kommunale arealer

Baggrund

I 1998 blev der indgået en frivillig aftale mellem staten, amterne og KL om at udfase brugen af pesticider på offentlige arealer.

Målet er at begrænse risikoen for grundvandsforurening og beskytte natur og menneskers sundhed. Aftalen blev som følge af kommunalreformen opdateret med en ny aftale i 2007 med mål om fortsat at afvikle brugen af pesticider. Aftalen giver mulighed for at bekæmpe kæmpebjørneklo med pesticider, hvis der foreligger en konkret plan for afvikling af brugen af pesticider.

Pesticidaftalen omfatter plantebeskyttelsesmidler, der er defineret i bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler i § 2, stk. 1, bortset fra midler til bekæmpelse eller afværgning af hvirveldyr. Aftalen omfatter desuden ikke plantebeskyttelsesmidler, der anvendes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler om økologisk jordbrugsproduktion. Disse midler kan altså frit anvendes til pleje af de arealer, der ejes eller drives af kommunen.

I 2017 kom Pesticidstrategi 2017-2021, hvor målsætningen fortsat er et lavt pesticidforbrug og yderligere reduktion. I aftalen åbnes der op for, at det kan blive nødvendigt med en tillægsaftale, der giver mulighed for anvendelse af pesticider til bekæmpelse af invasive arter og i begrænset omfang på befæstede arealer forudsat, at brugen samlet set fortsat nedbringes bl.a. ved brug af ny sprøjteteknologi og konkrete bekæmpelsesplaner.

I 2019 kom der en tillægsaftale til Aftale om Pesticidstrategi 2017-2021. I tillægsaftalen fastholdes målsætningen om reduktion af pesticidbelastningen. Derudover skal risikoen for forurening af grundvandet fra erhvervs-mæssig anvendelse af pesticider i de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) nedbringes.

Formål

Formålet med en pesticidhandleplan er at sætte fokus på, hvordan der arbejdes med at reducere og afvikle brugen af pesticider på de kommunale arealer og dermed begrænse risikoen for, at forurene grundvandet og beskytte naturen mod pesticidernes afledte effekter. Kommunens stop for anvendelsen af pesticider på kommunale arealer er ikke i sig selv nok til at sikre grundvandet mod forurening med pesticider eller at sikre biologisk mangfoldighed. Dette vil kræve, at andre grundejere gør en tilsvarende indsats.

Målsætning

I Ishøj Kommunes Miljøpolitik står, at vi skal passe på vores grundvand og forsøge at begrænse anvendelsen af pesticider og andre giftstoffer.

Ishøj Kommune vil derfor følge den statslige pesticidstrategi og arbejde effektivt frem mod en reduktion og udfasning af pesticidanvendelsen på de kommunale arealer. Der skal arbejdes på at finde alternative bekæmpelsesmetoder samtidig med, at driften tilgodeses. Kommunen er åben overfor at afprøve nye muligheder og videreudvikle de alternativer, der anvendes i dag. Anvendelsen af pesticider på offentlige arealer vil ske med forsigtighed, så natur og grundvand beskyttes bedst muligt. Der kan være situationer, der gør, at det ikke kan undgås at anvende pesticider, men det overordnede mål er en udfasning af pesticider på de kommunale arealer.

Ishøj Kommune har et mål om, at mindske brugen af pesticider i hele kommunen, dvs. at der iværksættes kampagner og lignende målrettede borgere og virksomheder i kommunen.

Arealer omfattet af pesticidhandleplanen

Pesticidhandleplanen omfatter alle kommunalt ejede arealer, uanset hvem, der står for drift og vedligeholdelse af arealerne.

- Veje og stier
- Parkeringsarealer
- Grønne områder og bede
- Idrætsanlæg
- Naturområder (skov, strand mv.)
- Friarealer til institutioner, skoler, plejehjem m.v.
- Friarealer til tekniske anlæg (pumpestationer, regnvandsbassiner m.v.)
- Landbrugsarealer, herunder forpagtede landbrugsarealer
- Nyttehaver

Forpagtede landbrugsarealer og nyttehaver

I forpagtningsaftalerne står der specifikt, at der ikke må anvendes pesticider på de forpagtede arealer. I vedtægterne for nyttehaverne fremgår det ligeledes, at der ikke må anvendes pesticider på området.

Ukrudt på belægninger

Ukrudt er generelt defineret som uønskede planter på et aktuelt område. Det kan enten være etablerede planter, der vokser i belægningen, eller frø, der er spredt på belægningen, og som potentielt kan blive til ukrudt. Så der er tale om to ukrudtstyper, henholdsvis rod ukrudt og frø ukrudt. Ukrudt der ikke bliver bekæmpet vil dække ca. 1% mere af belægningen for hvert år, hvorfor det udgør en trussel for belægninger med grus, asfalt og fliser på veje, parkeringspladser og fortove.

Bekæmpelsen af ukrudt skal sikre, at belægningerne lever op til deres æstetiske formål, praktiske funktion og ikke nedbrydes før tid. Ukrudt i fugerne mellem belægningssten kan genere færdslen og presse fliser og belægningssten fra hinanden, så der opstår sætninger og ujævnheder. Ukrudt langs kantsten medfører, at der trænger vand ned i belægningen, som kan give frostsprængninger, mens ukrudt på grusstier kan genere færdslen på stierne. Generelt vil græsukrudt på faste belægninger forkorte belægningernes levetid. Derudover kan ukrudt reducere vandafledning, forhindre permeabilitet og genere renhold.

De typiske plantearter, der ses som ukrudt på offentlige arealer, veje og stier og som ønskes bekæmpet er: En-årig rapgræs, Kvikgræs (Senegræs) og Mælkebøtte.

Invasive arter

De invasive arter, der volder størst problemer i Ishøj er Kæmpebjørneklo, Japansk Pileurt, Vild pastinak, Rynket Rose og Gyldenris.

I forhold til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo kan kommunerne pålægge ejere at bekæmpe Kæmpebjørneklo på deres arealer, hvis der er udarbejdet en indsatsplan imod arten. Ishøj Kommune har en ældre indsatsplan mod Kæmpebjørneklo, der står overfor en revidering. De fire mest almindelige metoder til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo er rodstikning, skærmpkning, græsning og sprøjtning.

Japansk Pileurt er meget svær at bekæmpe på grund af dens omfattende rodnet og kraftige vækst. Den kan p.t. ikke bekæmpes uden brug af pesticider, men der arbejdes løbende med udvikling af alternative bekæmpelsesmetoder.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo og Japansk Pileurt med pesticider forudsætter at det pågældende areal ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttet natur. Er arealet registreret som beskyttet natur, skal der forud for sprøjtning med pesticid gives en dispensation fra naturbeskyttelsesloven. En dispensation til bekæmpelse med pesticid omfatter bl.a. en forudgående besigtigelse og vurdering af arealet.

Bekæmpelsesmetoder til ukrudt på belægninger

Overordnet er der tale om 4 forskellige bekæmpelsesmetoder:

Termisk: Gasbrænding, damp, hedvand og hedvand med skum

Mekanisk: Børste, harve, rive, slæbenet

Manuelt: Håndlugning

Kemisk: Forskellige typer af pesticider baseret på fx aktivstoffer som glyphosat, eddikesyre, pelargonsyre etc.

Ofte fås det bedste resultat ved at kombinere flere typer bekæmpelsesmetoder.

Forebyggelse af ukrudt på belægninger

Ukrudt kan forebygges ved at gøre belægningerne mere ukrudtfjendtlige. Specielt fugerne er her i fokus. De skal være mindre, men stadigvæk så store, at der kan komme fugemateriale ned. Fugematerialet bør have en kvalitet, så det pakker godt sammen. Forsegling af fugerne, hvor der er bundne bærelag eller hvor der næsten ingen belastning er fx på heller. Tilpasning af belægningen, så den ikke er større end at trafikken slider ukrudtet bort. At renholde belægningerne godt fx med fejning bekæmper også ukrudtet. På grusbelægninger kan ukrudtet dæmpes ved at anvende skarpt grus, der pakker godt (fx Slotsgrus). Derudover kan det være en god ide, at inddrage driftsfolkene i projekterings- og anlægsfasen, kigge på nye/andre konstruktioner, belægningstyper eller skift bekæmpelsesmetode, så udvikling af "hårdføre" ukrudtsarter undgås.

Kvalitetskrav

Sprøjtefri drift betyder større udgifter til renholdelse, hvis renholdelsen skal holdes på samme niveau som i dag. Så medmindre, at der afsættes flere ressourcer sideløbende med udfasningen af sprøjtemidler, skal der tages stilling til kommunens plejeniveau. Det er derfor vigtigt, at det ønskede plejeniveau bliver fastlagt på kommunens forskellige arealer (fokusområder), så der er balance mellem plejeniveau og ressourcer.

På nogle af kommunens arealer vil hensyn til udseendet være i højsædet, og målet være en ukrudtsfri belægning. Andre steder skal bekæmpelsen holde ukrudtet på et passende niveau, der sikrer et acceptabelt udseende, og at belægninger m.m. ikke ødelægges af ukrudtet. Ukrudtsbekæmpelse på kommunale arealer uden brug af sprøjtemidler, vil indebære væsentlig flere mandetimer end hvis der tillades sprøjtning.

Historik

Tidligere blev der anvendt gas til bekæmpelse af ukrudt på veje, stier og fortove. I 2013 overgik Ishøj Kommune til intelligent sprøjtning med en Weed-It-maskine, der sikrer en præcis sprøjtning og et minimalt forbrug af sprøjtemidler. Det blev på daværende tidspunkt vurderet, at anvendelsen af pesticider var det mindst miljøbelastende af de midler (gas, damp og pesticider), der fandtes på markedet til ukrudtsbekæmpelse på det tidspunkt.

Wees-It-maskine

Gasbrænder

Status

Ukrudtsbekæmpelsen på de kommunale arealer har de seneste år været baseret på en blanding af sprøjtning, termisk behandling, mekanisk bekæmpelse (børstning/fejning) og manuel lugning.

I Ishøj Kommune anvendes der kun pesticider til bekæmpelse af ukrudt på belægninger, ved etablering af nye bede med stort ukrudtstryk samt til bekæmpelse af invasive arter (fx Kæmpe-bjørneklo og Japansk Pileurt) samt ved kunstgræsbanerne.

Til belægninger anvendes en specialmaskine (Weed-It), der udfører selektiv kemisk ukrudtsbekæmpelse via fotosensorik, der kun rammer den enkelte ukrudtsplante med fortyndet glyphosat. Siden denne maskine er taget i brug har forbruget af sprøjtemidler været nedadgående.

Derudover er der indkøbt en fejmaskine, der på en meget effektiv måde kan børste ukrudtet væk fra veje/fortove.

I anlægsfasen af nye bede vil der ved behov blive foretaget en sprøjtning af bedet, men det er ikke hver gang, at dette er nødvendigt.

Derudover anvendes der sprøjtemidler mod ukrudt langs kunstgræsbanerne, da det her ikke er muligt at anvende gas.

Specielt i nærheden af bygninger, hvor det på grund af brandsikkerheden ikke kan benyttes gasbrænder, anvendes pelargonsyre.

Til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo, Japansk Pileurt og andre invasive arter anvendes glyphosat og hormonmidler, der enten påsmøres eller sprøjtes på planterne samt mekanisk bekæmpelse. Ishøj Kommune har en ældre indsatsplan mod Kæmpebjørneklo, der skal revideres. Planen afventer statens eventuelle kommende krav om bekæmpelse af øvrige invasive arter.

Handleplanens aktiviteter og retningslinjer for afvikling af pesticider på kommunale arealer

Handling

- Fastlæggelse af plejeniveauet for kommunens arealer. Ved at prioritere niveauet for renholdelsen af kommunens arealer, vil det være muligt at udvælge delområder, hvor sprøjtning kan erstattes af alternative bekæmpelsesformer. Samtidig vil der skabes klarhed over hvilke fokusområder, der vil kræve mere langsigtet planlægning, hvis brugen af pesticider skal reduceres eller udfases helt.

Retningslinjer:

- Kun personer med særlig uddannelse i brug af bekæmpelsesmidler (sprøjtecertifikat) må udbringe sprøjtemidler.
- De lovmæssige krav til forholdsregler ved håndtering, opbevaring, transport, bortskaffelse mv. skal overholdes.
- Til ukrudtsbekæmpelse må der kun anvendes midler, der er godkendt til markedsføring i DK og midlerne skal være godkendt til den konkrete anvendelse og forbruget skal registreres.
- Plantebeskyttelsesmidler, der er godkendt til økologisk jordbrugsproduktion kan dog godt anvendes.
- Der gennemføres årligt en evaluering af det registrerede forbrug.
- Ved fremtidige anlægsarbejder og udstykninger tages der højde for at tilrettelægge pesticidfri vedligeholdelse allerede under projekteringen.
- Forpagtningsaftaler for kommunale landbrugsarealer skal fortsat indeholde bestemmelser om, at der ikke må anvendes pesticider på arealerne.
- Sprøjtemidler kan fortsat anvendes i beskedent omfang til fx bekæmpelse af særlige aggressive arter, smøring af trøstød og rodkud samt hvor andre metoder til ukrudtsbekæmpelse ikke er egnet.
- Der skal være flere arealer med blomster og lignende, der støtter op om Ishøj som en bi- og insektvenlig kommune, der giver gode betingelser for øget biodiversitet.

Handleplanens konsekvenser

Renholdelse uden brug af sprøjtemidler kræver langsigtet planlægning og kontinuitet. Planlægningen starter allerede i anlægsfasen, hvor der skal være fokus på at skabe så svære vækstbetingelser for ukrudtet som muligt, hvorved at behovet for renholdelse kan minimeres. I dag anvendes der sprøjtemidler til fortove, veje, nye bede, ved bygninger, ved kunstgræsbanerne samt til bekæmpelse af særlige aggressive invasive arter.

Alle øvrige steder anvendes der alternative metoder til ukrudtsbekæmpelse. Erfaringerne viser, at en kombination af de forskellige metoder giver den bedste og mest optimale ukrudtsbekæmpelse. De alternative metoder er både dyre og mere tidskrævende end bekæmpelse med sprøjtemidler. Det kan derfor blive aktuelt, at borgerne må indstille sig på, at kommunen visse steder er mere "grøn" end før, at der er lidt flere mælkebøtter i græsset og vænne sig til at se lidt mere af naturens mangfoldighed/flere vilde planter/"ukrudt" i rabatter og grønne områder fremover.

Dette vil dog være i fin tråd med at Ishøj er udpeget som bi- og insektvenlig kommune. I samme ombæring skal der selvfølgelig også være fokus på trafiksikkerheden og borgernes sikkerhed, når de færdes rundt i kommunen.

En overgang til sprøjtefri drift med de nuværende ressourcer vil betyde en lavere hyppighed af renholdelse eller en anden prioritering af renholdelse og dermed, at mere ukrudt må forventes. Dette vil være en problemløs og oplagt løsning i nogle tilfælde, mens der på andre områder vil opstå følgeudgifter til nyanlæg og omlægning, som følge af skader på kommunens anlæg.

Et andet aspekt er at de termiske metoder til ukrudtsbekæmpelse er mere CO₂-belastende både i forhold til behandling og kørsel.

Økonomi

Miljøstyrelsen har i 2019 lavet en analyse af kommunernes erfaringer med bekæmpelse af ukrudt på belægninger og bekæmpelse af invasive arter.

Kommunerne har forskellige bevæggrunde for at bruge pesticider og sprøjtemidler.

Økonomien har en væsentlig betydning, da kommunerne er pressede økonomisk og der bliver skåret i driftsbudgetterne. Analyser af driftsbudgetterne viser ofte, at der kan være store besparelser i at gå væk fra at bruge termiske, pesticidfrie metoder til bekæmpelse af ukrudt i belægninger og i stedet udføre bekæmpelsen med pesticider. Afhængig af hvilket kvalitetsniveau der ønskes, skal der i gennemsnit behandles 6-12 gange med de traditionelle termiske metoder som gasbrænding og damp. Nyere metoder med hedvand og hedvand med skum kan nedsætte behandlingshyppigheden, men så er der store udgifter forbundet med indkøb af udstyr, og kørselshastigheden er lav, hvilket gør det til en dyr løsning. Brugen af pesticider betyder, at behandlingen kan skæres ned til omkring 2 overkørsler pr. år (hvis der benyttes glyphosat) samtidig med, at der kan køres betydelig hurtigere. Flere kommuner udtrykker, at der er mange penge at spare ved omlæggelse fra pesticidfri drift til brug af pesticider på belægninger. Derudover er der nogle kommuner, der mener, at de kan opretholde en bedre kvalitet af belægningerne ved brug af pesticider. /MST, Bekæmpelse af ukrudt på belægninger og bekæmpelse af invasive arter, nr. 34, sep. 2019/

